

www.zlsp.org.pl

W 2015 r. przypada 115 rocznica powstania spółdzielczości uczniowskiej. Pierwsza polska spółdzielnia uczniowska powstała w 1900 r. w Pszczelinie koło Warszawy na terenie zaboru rosyjskiego. Inicjatorką była Jadwiga Dziubińska, wspaniały pedagog i nauczyciel dzieci i młodzieży.

W czasie niewoli miała to być bardzo ważna forma aktywności wśród dzieci, szczególnie wiejskich. Spółdzielnie miały być sposobem na pracę zarobkową, ale znacznie ważniejszym celem była edukacja i przygotowanie najmłodszego pokolenia do zachowania tożsamości narodowej, walki o niepodległość i praca dla wolnej w przyszłości Ojczyzny. Dzieci wiejskie miały uczyć się pracy i współpracy, umiejętności gospodarowania oraz odpowiedzialności za siebie i innych. Jedną z pierwszych inicjatyw edukacyjnych raczkującej spółdzielczości uczniowskiej było założenie w 1904 r. przez Jadwigę Dziubińską spółdzielni w szkole dla dziewcząt, przyszłych „dobrych” gospodyń w Kruszyńku na Kujawach.

Jadwiga Dziubińska swoim entuzjazmem i zapałem do pracy na rzecz spółdzielczości uczniowskiej porwała wielu nauczycieli i wychowawców.

Inicjatywa zakładania spółdzielni uczniowskich rozwinęła się po 1905 r. W 1906 r. utworzono pierwszą spółdzielnię w Warszawie, co miało bardzo ważne działanie psychologiczne. Pokazywało, że spółdzielnie uczniowskie są potrzebne również w dużych miastach. Ważną postacią wśród twórców spółdzielczości uczniowskiej był Roman Kluge, nauczyciel z Mińska Mazowieckiego, który napisał pionierską pracę na temat szkolnego ruchu spółdzielczego, pt. „Kooperatywa w szkole”.

Spółdzielnie uczniowskie otrzymały pomoc od spółdzielni dorosłych „Społem”. Spółdzielczość dorosłych dostarczyła wzór statutu i druki do prowadzenia dokumentacji działalności spółdzielni uczniowskich.

Pozytywny stosunek władz oświatowych do pracy w spółdzielniach uczniowskich wpłynął na szybki ich rozwój we wszystkich typach szkół. Na duży rozwój spółdzielczości uczniowskiej wpłynęła ustawa Jędrzejowska z 11.03.1932 r., która stworzyła dogodne warunki do jej rozwoju.

W tak sprzyjających warunkach działało około 8 tysięcy spółdzielni uczniowskich.

Jednak wybuch II wojny światowej

Spółdzielnie uczniowskie

przerwał ten proces. Okupacja hitlerowska niszczy szkolnictwo polskie oraz dorobek spółdzielni uczniowskich. Mimo terroru odważni nauczyciele w konspiracji współpracowali z młodzieżą.

Wiele szkół po wyzwoleniu wznowiło swoją działalność, przykładem jest szkoła spółdzielcza w Nałęczowie.

Rozwój spółdzielni uczniowskich nastąpił dopiero po 1949 r.

W tym okresie było w Polsce ponad 15 tysięcy spółdzielni uczniowskich, a w województwie kieleckim było ich prawie 400.

Pozytywny wpływ spółdzielni uczniowskiej na wychowanie dzieci i młodzieży jest w wymiarze społecznym nieoceniony. W praktyce działalność spółdzielni uczniowskich pozwala na kształtowanie ważnych cech charakteru: uczciwości, gospodarności, poczucia odpowiedzialności za słowa i czyny, umiejętności wygospodarowania czasu na sprawy społeczne, oszczędności, staranności, punktualności, zamiłowania do porządku, szacunku do mienia społecznego i prywatnego oraz cech koleżeńskich jakimi są życzliwość i uczynność, chęć pomagania innym, wspieranie się w trudnościach, odwaga w poszukiwaniu prawdy a także praktyczne przygotowanie do prowadzenia podmiotu gospodarczego. Wszystkie powyższe zalety i wartości stanowią czynnik integralnego rozwoju człowieka i składają się na model młodego spółdzielcy, czyli osoby aktywnej, przygotowanej do funkcjonowania w ramach spółdzielczości dorosłych. Wymienione cechy modelu zostały wyodrębnione jeszcze w latach 60-tych XX wieku, ale mimo upływu lat każda z nich nadal kreuje pożądaną społecznie wzorzec postępowania. Kształtowanie i utrwalanie tych cech osobowości u młodego człowieka stanowi źródło przyszłego sukcesu społeczno gospodarczego i jest dziś niezwykle ważne. Wolny rynek nie stwarza oficjalnych, ustawowych wymagań co do kompetencji i cech osobowości przedsiębiorców. Mając to na uwadze krajowy ruch spółdzielczy przyjął Kodeks dobrych praktyk spółdzielczych, zawierający zasady i standardy postępowania dla spółdzielczych podmiotów rynkowych. Należy oczekiwać, że kształtowanie prawidłowych postaw społecznych na poziomie szkolnym skutkować będzie głębszą identyfikacją ze spółdzielczymi wartościami i wzorcami w życiu dorosłych.

Akceptacja europejskiego i krajowego ruchu spółdzielczego dla spółdzielczości uczniowskiej ma swój wyraz w organizowaniu konkursów, olimpiad, spotkań integracyjnych dających pole do wymiany doświadczeń w obszarze funkcjonowania spółdzielni uczniowskich. Spółdzielczość dorosłych dostrzega konieczność wprowadzenia młodych do swoich spółdzielni a robi to w różny sposób. Przykładem niech będzie udział laureatki III Olimpiady

Prezes Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy – Janusz Paszkowski.

Janusz Paszkowski z asystentką i Agatą Miazgą w przerwie obrad Komitetu Wykonawczego CECOP w Brukseli

Wiedzy o Spółdzielczości Agaty Miazga z Zespołu Szkół w Stasiówce (woj. podkarpackie) wraz z opiekunką Jadwigą Trzeciak w posiedzeniu Komitetu Wykonawczego oraz Rady CECOP- Europejskiej

skiej Konfederacji Spółdzielni Pracy, Spółdzielni Socjalnych oraz Przedsiębiorstw Społecznych i Partycypacyjnych w Brukseli na zaproszenie Janusza Paszkowskiego Prezesa Zarządu Związku Lu-

stracyjnego Spółdzielni Pracy w Warszawie, Vice Prezydenta CECOP. (fot. 1) Była to okazja do zaprezentowania zebranym przez laureatkę i opiekunkę osiągnięć polskiej spółdzielczości uczniowskiej. Janusz Paszkowski podejmuje różne działania na rzecz rozwoju spółdzielczości uczniowskiej, od wielu lat nagradza młodych spółdzielców za ich osiągnięcia.

Z prowadzonych badań przez Fundację Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej w Krakowie wynika, że działalność spółdzielni uczniowskich nadal jest mało znana i niedoceniana. Dlatego cieszy fakt, że w Krajowym Programie na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) przyjętym przez Rząd w sierpniu

br., obok spółdzielni dorosłych i innych podmiotów ekonomii społecznej zostały wymienione spółdzielnie uczniowskie.

Wpisując się w wyznaczone kierunki rozwoju ekonomii społecznej Fundacja Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej wspólnie z Agencją Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy oraz gminą Raciechówice przystąpiła do realizacji projektu: „Spółdzielczość uczniowska jako instrument wzmocnienia postaw przedsiębiorczych oraz obywatelskich wśród młodzieży”. Projekt ten finansowany jest ze środków Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Tak więc podstawowym wyzwaniem stojącym przed działaczami spółdzielczości uczniowskiej, prezentacją dotychczasowego jej dorobku oraz zabieganie o tworzenie warunków jej rozwoju a przede wszystkim wydania aktów prawnych, które regulowałyby ich działalność. Podkreślić należy, że obecne regulacje prawne dotyczące spółdzielczości nie sprzyjają rozwojowi spółdzielni uczniowskich, ale i spółdzielni wszystkich branż. „Zawieszenie” tych spółdzielni w systemie prawa krajowego – brak regulacji ustawowej ich funkcjonowania – wywołuje niekiedy po stronie instytucji państwowych wątpliwość co do ich legalności. Czasami próbuje się narzucić im ustawowe rozwiązania dopasowane do rynkowych podmiotów spółdzielczych (spółdzielni dorosłych). Przyczyną tego stanu rzeczy jest błędne przypisywanie spółdzielczości uczniowskiej cech przedsiębiorcy, przewidzianych odpowiednimi przepisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Spółdzielczość uczniowska traci wówczas swoją edukacyjną ideę i zaczyna być postrzegana jako kolejna forma działalności gospodarczej ukierunkowana na zysk w ujęciu wolnorynkowym.

W ub. roku spółdzielnie uczniowskie przekazały Pani Ewie Kopacz apel w sprawie ustawowego uregulowania problemu istnienia i tworzenia spółdzielni uczniowskich, apel pozostał bez odpowiedzi.

115 rocznica powstania spółdzielczości uczniowskiej jest doskonałą okazją aby zwrócić uwagę na wychowawcze znaczenie pracy w powiązaniu z zadaniami wychowawczymi szkoły.

Spółdzielczość uczniowska w woj. świętokrzyskim ma należne miejsce w historii spółdzielczości w naszym kraju. Na terenie naszego województwa prawdopodobnie pierwsza spółdzielnia uczniowska powstała w 1913 r. w Szkole Powszechnej w Starachowicach. Następna powstała w Sandomierzu

Agata Miazga przed Parlamentem Europejskim w Brukseli

Uczennice Gminnego Zespołu Szkół w Łagowie w Sklepiu „PIEGUSEK”

Sylwia Grzywa i Kamila Pakula ze Spółdzielni Uczniowskiej „Piegušek”

W 1917 r. w Gimnazjum Męskim Stowarzyszenie „Jutrzenka”. W 1925 r. powstała Spółdzielnia Uczniowska w Tumlinie, która z przerwą w czasie II wojny światowej działała do dnia dzisiejszego. W br. Spółdzielnia Uczniowska „Jutrzenka” w Tumlinie obchodzi jubileusz 90 lat działalności i jest najstarszą spółdzielnią uczniowską w woj. świętokrzyskim. W Łagowie spółdzielnia uczniowska została założona w 1935r. (fot. 2). W pierwszych latach po zakończeniu działań wojennych działalność Spółdzielni Uczniowskiej pod nazwą „Jutrzenka” została wznowiona w nowej szkole podstawowej i działa do obecnej chwili. Spółdzielnia Uczniowska „Pszczółka” przy Szkole Podstawowej w Złotej została założona w 1949 r. W związku z reformą szkolnictwa i powstania gimnazjów Spół-

Członkowie Spółdzielni Uczniowskiej „Dziupla” wraz z Instruktorem Anną Kotwicą i opiekunem Elżbietą Zapalą na obradach II Kongresu Spółdzielczości Uczniowskiej w Miedzeszynie

dzielnia Uczniowska „Pszczółka” zaczęła działać w gimnazjum. Spółdzielnia Uczniowska „Rozwój” rozpoczęła swoją działalność w 1958 r. w Szkole Podstawowej nr 11. Nie ma dokładnych i pełnych informacji o dacie rozpoczęcia działalności wszystkich spółdzielni uczniowskich działających w województwie świętokrzyskim.

W 2014 r. działały 63 spółdzielnie uczniowskie w tym: 28 w szkołach podstawowych, 29 w gimnazjach, 3 w szkołach ponadgimnazjalnych, 3 zostały za-

wieszone. W szkołach woj. świętokrzyskiego było zapisanych w tym okresie 12 956 uczniów, w tym 2015 członków spółdzielni tj. 15,5 % ogólnej liczby uczniów.

W 4 szkołach 100 % uczniów było członkami spółdzielni uczniowskich a mianowicie w: Publicznym Gimnazjum w Słupi Koneckiej, Szkole Podstawowej w Wólce Kłudzieckiej, ZSZ w Odonowie, ZSP Nr 1 w Ostrowcu Świętokrzyskim.

W 2014 r. spółdzielnie uczniowskie uzyskały przychody w kwocie 1 278 458 zł. i osiągnęły zysk w wysokości 211 201 zł. Zysk ten został wypracowany przez wszystkie spółdzielnie i przeznaczony na: działalność kulturalno-oświatową w kwocie 82 587 zł., pomoc szkołom 48 283 zł., fundusz rozwoju spółdzielczości uczniowskiej 51 419 zł. i fundusz zasobowy 26 979 zł. (fot. 3).

Działalność spółdzielni uczniowskich w naszym województwie koordynuje Świętokrzyska Rada Spółdzielni Uczniowskich (jest to organizacja spółdzielcza, która powstała z przekształcenia z przekształcenia Wojewódzkiej Komisji Spółdzielczości Uczniowskiej). Jej zadaniem: jest wspieranie i pomoc spółdzielni uczniowskich, prowadzenie dokumentacji, szkolenie opiekunów, szerzenie idei spółdzielczości wśród uczniów. (fot. 4)

Świętokrzyska Rada Spółdzielni Uczniowskich w Kielcach w każdym roku dokonuje analizy działalności spółdzielni uczniowskich istniejących w województwie świętokrzyskim i nagradza najlepsze spółdzielnie i ich opiekunów. Podsumowanie i ocena wyników działalności za 2014 r. zostało

dokonane 16 maja 2015 r. na spotkaniu z opiekunami i instruktorami. Najlepsze spółdzielnie uczniowskie otrzymały puchary, dyplomy i upominki. Opiekunowie za długoletnią opiekę nad spółdzielnią oraz krzewienie idei spółdzielczości wśród dzieci i młodzieży otrzymali odznaczenia przyznane przez Krajową Radę Spółdzielczą i Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy w Warszawie. (fot. 5).

W dniu 23 października 2015 r. Delegatura Regionalna Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy organizuje spotkanie z okazji jubileuszu 115 rocznicy powstania spółdzielczości uczniowskiej. Na spotkaniu tym młodzi spółdzielcy z wybranych spółdzielni uczniowskich: Gimnazjum Nr 1 w Kielcach (ZSO 29), Gminny Zespół Szkół w Łagowie i Specjalistyczny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Kielcach –przedstawiają prezentacje swojej działalności. Dyrekto-

rom szkół, w których działają spółdzielnie uczniowskie ponad 50 lat zostaną wręczone statuetki „Za serce dla spółdzielczości uczniowskiej”. Wyróżnienia otrzymają: Aldona Bracichowicz ze Specjalistycznego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kielcach; Lidia Osińska ze Szkoły Gimnazjum Nr 1 w Jędrzejowie; Barbara Domagała z Zespołu Szkoły Podstawowej, Przedszkola i Gimnazjum w Tumlinie; Mariola Warzecha z Zespołu Placówek Oświatowych w Złotej; Małgorzata Gwóźdź z Zespołu Szkół Publicznych

Nr 1 Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 11 w Ostrowcu Świętokrzyskim; Wiesław Nawrocki z Gimnazjum w Łagowie i Jan Cichosz sekretarz ŚRSU w Kielcach.

Ponadto Delegatura Regionalna Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy w Kielcach promuje działalność Spółdzielni Uczniowskich na stronie internetowej –www.spoldzielczoscswietokrzyka.pl oraz w prasie lokalnej.

Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy

ZLSP Delegatura Regionalna 25-310 Kielce, ul. Kościuszki 11, tel. 41 344-92-44, fax 41 344-92-44
www.zlsp.org.pl, www.zlsp.coop
e-mail: kielce@zlsp.org.pl

Małgorzata Sułkowska ze Spółdzielni Uczniowskiej „Dziupla” w Gimnazjum Nr 1 w Kielcach

Barbara Seweryś Przewodnicząca ŚRSU w Kielcach wręcza nagrody

Maria Nowak instruktor ŚRSU wręcza nagrody